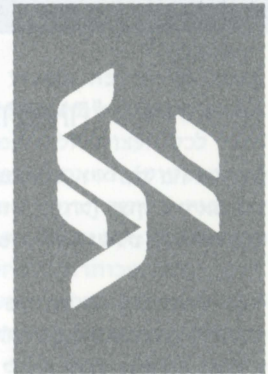

אקדמיה

● ידעון האקדמיה ללשון העברית שבת תשס"ג

מהחלטות האקדמיה

הנה כמה מהחלטות האקדמיה ללשון העברית שהתקבלו בישיבת המליאה הראשונה בשנת תשס"ג (ישיבה רס"ח, ביום כ"ט במרחשוון תשס"ג, 4 בנובמבר 2002):

- א. ענייני מינוח
 - אושר השימוש במילה **גבוי** (לצד **תמוכין**) במשמעות backup. יצוין שמילה זו אושרה בעבר במשמעות backup.
 - הוחלט לקבוע כמה שמות מכשירים במשקל הבינוני: **מקפיא** (במקום **מקפא**), **מפלסת** (במקום **מפלסה**), **מחדד** (במקום **מחדד**), וכן **מחורר** (במקום **מקב**).
 - אושר המונח **התפלה** לצד **המתקה**, וכן המונחים הנגזרים, כגון מים מותפלים / מומתקים.
 - אושרה הצורה **מצת** (= plug; ולא מצת).
 - נקבעו המונחים **קונט** - quantization וכן **קונט** - quantize, **מקונט** - quantized (לא כימות כפי שנקבע בעבר, ואף לא קונטוט כפי שמשמש קצת בפי אנשי המקצוע).
 - נקבע המונח **מְרֻשָּׁת** כמונח כללי (נגזרי) לרשת תקשורת כלל-עולמית, כגון מרשתת האינטרנט.
- ב. ענייני דקדוק
 - נטיית פועלי ע"ו-ע"י בבניין נפעל: לצד הנטייה **נְסוּגוּתִי נְסוּגוּתִי נְסוּגוּתִים** וכו' מותרות גם הצורות בלא תנועה חוצצת: **נְסֻגְתִי נְסֻגְתִי נְסֻגְתִים** וכו'.
 - השם **חרטום** במשמע 'אף, חוטם' ינוקד בחולם מלא: **חֶרְטוּם** (ברבים חֶרְטוּמִים). בכך ייבדל שם זה בניקוד ובנטייה מן השם **חֶרֶטֶם** (ברבים חֶרְטָמִים) במשמע 'קוסם'. ההחלטה חלה גם על שמות נגזרים, כגון **חֶרְטוּמִי, חֶרְטוּמָן** (בעלי חיים), **חֶרְטוּמִית** (בעל חיים וצמח), **חֶרְטוּמְנִי**.
 - **הלא** או **הלוא** בהוראת הַנְּהִי, 'הֲרִי' אפשר לנקדה בחולם חסר או בחולם מלא. לאור החלטה זו, בכתבי חסר הניקוד אפשר לכתוב בלא וי"ו - **הלא**, או בווי"ו - **הלוא**. אשר למילה **הלא** כמילת שאלה ('הלא כו?') "הלא תבושו!" ניקודה תמיד בחולם חסר, והיא נכתבת בכתבי חסר הניקוד בלי וי"ו. ■

מילוני הוועדה למינוח טכנולוגי

עם חידוש העבודה של הוועדה למינוח טכנולוגי בחיפה לפני כשנתיים, התאפשר פרסום של כמה מילונים שאושרו במליאת האקדמיה לפני עשר שנים ויותר. המילונים שכבר פורסמו במאגר המונחים של האקדמיה באינטרנט הם הנדסה כימית (תשמ"ט), אנרגייה (תשנ"ב) ועתה גם פיזיקה מודרנית (תשנ"ג).

פרסום המילונים במאגר המונחים בא ביזמת ממלא מקום יושב ראש הוועדה, פרופ' **אורי שמעוני**, ומזכירת הוועדה, **צילה טוביאנה**. כל השאלות שעלו בעת הכנת המילונים לדפוס הובאו לפני פרופ' **שרגא אירמאי**, ששימש שנים רבות יושב ראש הוועדה והביא את המילונים לאישור המליאה.

<http://hebrew-terms.huji.ac.il>

חילופי עורכים

ד"ר **משה פלורנטיין** התמנה לעורכו החדש של "לשונונו לעם" במקום ד"ר **חיים א' כהן**. ד"ר פלורנטיין הוא חבר יועץ באקדמיה ללשון ומרצה בכיר בחוג ללשון העברית וללשונות השמיות באוניברסיטת תל-אביב. ד"ר כהן, ראש החוג ללשון העברית וללשונות השמיות באוניברסיטת תל-אביב, ערך את "לשונונו לעם" משנת תשנ"ד, ולא מכבר התמנה למזכיר מערכת "לשונונו". ■

פרופ' ישראל יבין לגבורות

האקדמיה ללשון העברית - נשיאה, חברה ועובדה - מברכת את חברה פרופ' ישראל יבין במלאות לו שמונים שנה.

פרופ' יבין הוא גדול חוקרי העברית המסורה בניקוד הבבלי ומגדולי החוקרים בתחום המסורה והטעמים. הישגיו המפוארים רשומים במאמריו הרבים ובספריו הנודעים, ובהם "כתר ארס-צובה, ניקודו וטעמיו" ו"מסורת הלשון המשתקפת בניקוד הבבלי". בשנת תשמ"ט הוענק לו פרס ישראל לחקר הלשון העברית.

פרופ' יבין הוא מראשוני החוקרים במפעל המילון ההיסטורי של האקדמיה ללשון, וריכז בו את המדור לספרות העתיקה. קרוב לארבעים שנה עשה פרופ' יבין במפעל המילון בשקדנות, בדייקנות, בקפדנות - ובענווה מופלגת. הנורמות המחקריות שהעמיד ינחו את עבודת המילון גם בעתיד. ספרו על המסורה למקרא עומד להתפרסם בהוצאת האקדמיה בסדרה "אסופות ומבואות בלשון".

שלוחים לו איחולינו לאריכות ימים ושנים מתוך פְּרִיּוֹת גּוֹפָא וּנְהוּרָא מְעֻלְיָא.

עוד בגיליון

- "שמות ומלים עבריות [...] לביאור עניני הרפואה" מאת דורית לרר
- לְמִדַּ לְשׁוֹנָךְ
- "השיחה הטבעית כנושא למחקר" מאת יעקב בן-טולילה

"בחפשי אחרי שמות ומלים עבריות להשתמש בהן לביאור עניני הרפואה"

עם הטהעע ואת פני ארץ סנים לא ראה מעולם; ו"יינות בורדו" הם לרוב מימי [נהר] הוויכסל עם ספיריטוס [כוחל] וצוף סיראפ של תפוחי אדמה צבועים במיץ דבדבניות שחורות, ושלט (עטיקעטא) מחו"ל על פני הצלוחית.

בספר נמצא מאמרים העוסקים בשלל מחלות, מבעלי חיים בגוף האדם ועד חלאים התלויים בשערה, ומנולת (בלעז קאטהאר, וללוקים בו יש אך עצה אחת כללית ונאמנה [...] - לנסוע לארץ איטליה לשנים או לשלש שנים ואחרי כן לשוב הנה - למען הכשל בו שנית) ועד אבנים בכליות. ואולם מה שעושה אותו ל"שומר הבריאות" ממש, הוא המאמרים הרבים הדנים בסוגיות של אורח חיים וסביבה על פי תורת שמירת הבריאות (היגיענא). כך למדים הקוראים על האוויר והצמחים ופעולתם על מצב בריאות האדם, וגם על המאור, החום במעונות, איך נביא רוח צח אל תוך בתינו, וכיצד נתקין בתי ספר ראויים במקום החדר שלנו הקטן והצר [...], עם אוירו המעופש [...], עם ליקוי אורו וספסליו ושלחנותיו הצולעים.

בפרק על הבגדים תורנו חכמת שמירת הבריאות מה ללבוש, וגם מה הם נגעי האפנה שיש להימנע מהם: צווארונים וחפתים העשויים לחבר ולהרכס, ובכך נותנים יד לעצלים ולמתרשלים בנקיון להחליף אך את החלקים העודפים האלה הגלויים לעין ראי, מבלי החליף את הכתנת, נעליים אשר על פי צו האפנה צרים כדי חצי אצבע פחות מן הצורך, ועוד. אכן רבת המצאות היא המודעה. פרנקל משוכנע כי לו הציבה לה המדה [מודה] מטרה גלויה לקצר ימי הנשים בעמק הבכא הזה, גם אז קשה היה לה למצוא למטרה זו דרך נכונה וישרה יותר מתחבולתה אשר חבלה והיא הגארסט [מחוך].

מכיוון שכל תחומי החיים נוגעים לבריאותנו, הבה נראה מה תאלפנו תורת הבריאות על דבר הנשואין ופעולתם בחיי האדם. חשבונות הסטאטיסטיק שנערכו בצרפת ובעלגיה הוכיחו, כי הנשואין מאריכים את חיי האדם. [...] מלבד זאת מספר חולי העצבים וחולי הרוח רב בין הרווקים. סבת כל אלה היא חיים שאין בהם סדר ומנוחה ולפעמים מוסר-כליות על בלתי מלאת חובת האדם להחברה.

את חולי המחלות המונששות פרנקל מתאר כנטל על החברה, ולצורך הדגמת הסכנות הוא מספר - כמיטב האתיקה הרפואית - על אחד מדורשי עצתו, כורך ספרים אחד הדר בעירנו (ברחוב נאוואליפקי No 18), שנשא את בת-דודו, וכל ילדיהם לקו בחלי-נפל ובמחלות הנפש. בחזונו הוא רואה כי ברבות הימים ובלכת העמים קדימה בדרך ההשכלה, יושם לחק ולא יעבור כי בתעודת הלעגיטימאציא של כל אדם יכתב מאשר ומקוים מיד פקידי הממשלה איה מחלות

דבקו בו מעודו וגם באבותיו, ואך על פי תעודה כזאת יתירו או יאסרו לבוא בברית הנשואין [...].

תחת הכותרת המושכת "תחבולות ליופיי" נלמד איך לשמור את גופנו מתואר משחת: בין השאר נחלל לפעור פה לצחוק בלי-חק בקול גדול ולנוע תנועות משונות בעת דיבורנו; נייחד רגעים אחדים בכל יום לרחוץ את ראשינו במים ולסרוק את שערותינו במסרק; ואתה, הקורא הסובל מהבטת העיניים בעקלתון - תן לרופא לעשות בך נתוח-למרפא, ואם בחור אתה הנני ערב לך, כי אהובתך אשר

אל נא תחרד קורא נכבד ואל תבהל מקרוא את מאמרי זה. אל נא תחשוב בלבך כי באתי בזה להעיר למוסר אזניך ולהשמיעך תוכחות פי קשות ולהעציב את רוחך השמח והעלז. כך פותח הרופא הוורשאי, ד"ר ישראל פרנקל (1857-1908), את הפרק הראשון בספרו, הפרק על אודות הזלילה.

ואכן הספר, "שמר הבריאות" שמו, כתוב בעברית קולחת ובקריצה, אם כי אינו נמנע גם מתוכחות. הספר זכה לחמש מהדורות בין השנים 1890-1905, והוא מכלכל שישים וארבעה מאמרים מחכמת שמירת הבריאות (היגיענע) אשר מקצתם באה במ"ע [מכתב עתי, כלומר עיתון] הצפירה. המאמרים האלה "נתחבבו ביותר על הקוראים והיו מיוחדים ואף ראשונים בסוגם ובנוסח הרצאתם" (גי קרסל, לקסיקון הספרות העברית, תשכ"ז), וכיוון שנתחבבו גם עלינו במדור לספרות החדשה של מפעל המילון ההיסטורי, ננסה להטעימכם מטעמם על קצה הלשון.

חמוש בעט קל ובתורת הבריאות שלמד באוניברסיטת ורשה, עורך ד"ר פרנקל, אביר המדע והקדמה, את מלחמתו בבורות ובאמונות התפלות, ביצורים הדקים מחוללי המחלות, בזייפני המזון, בכיעור ובהזנחה, בזבובים, ובעיקר במדת אי-הנקיון אשר דבקה בבני עמנו; הוא מספר לקוראיו על המכורים למורפיום, מסביר להם כל מה שצריך לדעת על רחיצה בנהר, נוזף בהם על ההתרשלות בשמירת החולים אחרי קומם ממסתם, ממליץ על חופשה בכפר, ובתוך כך מספק לנו הצצה אל חיי היומ-יום שלהם.

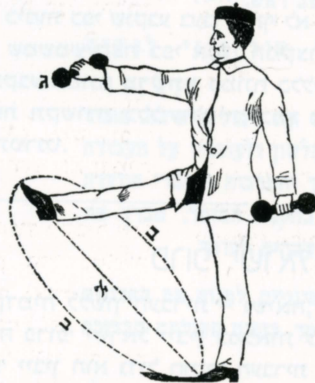
פרנקל היה מעודכן במחקרי הרפואה החדשים ביותר (שלא כסופרי השכלה אחרים שתרגמו ספרי מדע ורפואה פופולריים מלשונות אירופה, ולא היו אנשי מדע בעצמם), והוא מביא אותם בהתלהבות לפני הקוראים: הוא מספר, בין השאר, על היצורים הקטנים [חיידקים] שבאחרונה מצאם Koch גם במחלת השחפת והחלי-רע, על המצאת החכם Pasteur, אשר מצא את הדרך הנכונה לגהות

מזור מנשוכי כלבים שוטים, על כח האיליקטרון בחכמת הרפואה, וגם על המצאה חדשה לטובת התפתחות המדעים, הלא היא מכונת-הצלמון-המהירה (בליטצפאטאגראפיע).

המאמרים הראשונים עוסקים בהרחבה בתזונה, ובכללה החשק לאכילה (אפעטיט), המזונות והרכבם (אחוזי מים, שומן, מלח, וגם חלבון פיצוי ונופת [סוכר]) והשאלה המטרידה רבים: איך תביט חכמת שמירת הבריאות (היגיענע) על המצה? האם קשה אכילת מצה לקיבות חלושות? ואיזו מצה קשה יותר להקיבה: יבשה או לחה, קשה או רכה, אפוייה היטב עד שנתכרמנו פניה או לבנה?

במאמר הדין בהרחבה בבעיית המזונות וזיופם, הציבור מוזהר מפני הבשר הנשחת ברוב ימים

המכוסה מכל עבריו רוטב חמוץ ומיני תבלין שונים שמוגש לפעמים במסעדות, מפני דגים באושים, י"ש בלתי מזוקק ועוד זיופים המשחיתים ומזיקים לבריאות. מלבד זאת אנו למדים כי חצי מיליאן רו"כ [רובל כסף] תוציא העיר ווארשא שנה שנה מחיר המים לבדם המהולים בחלב; הקפה הטחון הנמכר בחנויות אינו אלא אבק שחור שהוא שורש ציקאריע טחון, חרצני אגוזי-עצי-אורן שרופים, ולפעמים גם גרגרי שיפון קלויים; "השקוי ממראה חום" הניתן בבתי-משתה-הטהעע הדלים [...], אין לו כל דין ודברים

"חלוץ עצמות הרגלים"

בפעם הראשונה ליח אבטענות הפרה בגוף אדם אחד, ואחרי כן יוכלו להרכיב בגוף אדם אחר את הליח הנלקט מן האבטענות אשר פרח על הגוף הראשון על ידי ההרכבה ההיא, וכן תעבור ההרכבה המשנית אל גוף שלישי ומן השלישי אל הרביעי וכו'.

כן, גם ה"הרכבה" בת ימינו היא אולי חידוש של ד"ר פרנקל, והפעם על דרך תרגום השאילה: המונח הלועזי (impfung, inoculation) הוא במקורו פעולה הנעשית בעצים, שכבר במשנה מובאת כ"הרכבה" (שביעית ב, ו). פרנקל מרחיב אפוא את תחולת ה"הרכבה" המשנאית ל"הרכבה" מצילת החיים של המאה הי"ח. סופרי השכלה אחרים הלכו בדרכים אחרות: שמשון בלך מספר על "בית מיוחד להבלעת אבטענות הפרה בבשר הילדים" (שבילי עולם, זולקווה 1822) וסטודנצקי מעדיף "שתילת הפאקען [האבטענות]" (רופא הילדים; ובאחרות חיים: "לשתול ולטעת טרית פאקען"). בימינו משמשים לחיסון ההרכבה ואחיקה התרכיב. אם כן, מילים מוכרות זכות בספר להרחבת משמעותן, אך אילו ערכים חדשים יתרום "שומר הבריאות" למאגר העברית החדשה של המילון ההיסטורי? ובכן, מלבד תוספת נאה של מילים לועזיות (כמו מרגרינה, סודה, מסז', אלכוהולזים ומיגרנה השימושיות כל כך שתובאנה בו לראשונה), ומלבד צורות עבריות שתיכללנה לראשונה במאגרי המילון ההיסטורי, אך מצויות כבר בספרות קדומה יותר, כגון צבות (נפחות), חלילות (תכונת היות חלול) ויגעות (עייפות), נועשר גם בחידושים של ממש – מילים שהעדויות המוקדמת ביותר שמצאנו להן עד כה באה בספר זה.

ראשית, שימו לב לצירוף המודרני "הרכבה משנית" המובא לעיל. את המילה "משנית" בהוראתה העכשווית לא הצלחנו למצוא במקורות קודמים; עם זאת ספק בעינינו אם הרופא-הסופר יצר אותה בעצמו, מה גם שצלילה ימי ביניימי כל כך. על כן אנו פונים אל קוראניו: אנא, ספרו לנו היכן ומתי פגשתם שם תואר זה, ואם לאו – ייחשב פרנקל אבי החידוש החשוב הזה.

חידוש נוסף הוא "כֶּרֶץ" – צורה עברית ל"כירצא" שבדפוס התלמוד (גטין סט ע"ב; ובמאגרי המילון ההיסטורי: "בירינא") שרש"י מפרש "תולעים שבמעיים", וכל אחד מכם, אם איננו בעצמו בעל-כרץ, בטח באצבע יראה על שכניו הקרובים והנודעים לו מפתת זה. כיום ה"כרץ" של פרנקל – אשר איננו בעל-חי אחד כאשר תחשוב, כי אם אספת בעלי-חיים רבים המחוברים ומשולבים זה בזה כשרשרת – נקרא "שרשור", ולשם "כרץ" זכתה דווקא תולעת טפילית נפוצה.

לשני שמות עבריים שונים נמצאו ראויים הלבנים, הלא הם השמלות-לעור הנקראות בלשונות העמים בשם "תכבוסת" (וואשע) מפני שהן כלי פשתן הנתונים לכביסה. תכבוסת זו, שהתגלגלה על הלשון זמן מה לפני מאה שנים ויותר (ראו ע' אורן, מילון המילים האובדות), תזכה השנה – אם נהיה חרוצים דינו – להיות ערך נוסף במאגר הקונקורדנציות של מפעל המילון ההיסטורי; ומי יודע, אולי יום אחד עוד תפציע אי שם בכרך האחרון של המילון עצמו...

זרית לרר

מכון מזי"א

- שוב אפשר לרכוש את "בשביל המילים" – משחק רביעיות של חידושי מילים.
 - מידע על פעולות המכון יישלח לפקס' או לדואר האלקטרוני של כל המעוניין.
- פרטים בטלפון 02-6252497; פקס' 02-6252032.

מאנה בך עד כה בשביל שדמתה בלבבה כי תשים עליה עיניך האחת והשנית שמת באחרת, תאמר אז לדבק טוב...

נוסף לכל העצות הללו ממליץ הכותב על חיים של חילוץ עצמות (גימנאסטיק), במאמר ארוך ומפורט, שחלקו השני הוא סדר החנוך בתנופות (כלומר תרגילי התעמלות): התיצב נא קורא יקר על רגליך במצב הטבעי, קח את שני המטילים [משקולות] בשתי ידיך, וכן הלאה. לספר נספח שכותרתו "מחלות שבצנעה", ובו תשע מחלות, ממקרי לילה ועד שחין (מתוך התעמלות מוחלטת ממחלות נשים), אך לא אביא מתוכו מפתת צניעות האכסניה (וקוצר המקום).

"שומר הבריאות" יהיה אחד החיבורים הגדולים ביותר במאגר הספרות החדשה, ואף שהעבודה בו עדיין בעיצומה, לא למותר יהיה לשאול במה הוא צפוי להעשיר את מאגרי המילון ההיסטורי. ובכן, בהקדמתו פרנקל כותב על "המחבר" כי אמנם שפתנו הקדושה שעשועים לו מנעוריו, אך לא לו להתיצב במקום פילאלאגים גדולים המכניסים את ראשם להעשיר את השפה ולהגדיל תפארתה. ואולם, כשאר סופרי ההשכלה, הוא נתקל שוב ושוב בצורך להכניס את ראשו לבעיית המונחים העבריים, וכמותם הוא ניצב לפני שתי אפשרויות:

האחת, תרגום מילה לועזית באמצעות צירוף עברי חדש (ולפעמים ישן, למשל הצירוף קרן-חזות [דניאל ה, ה] הוא כאן משקפת) והאחרת, תרגום באמצעות מילה יחידה. הדרך השנייה מזכה בדרך כלל מילה ותיקה במשמעות חדשה. כך למשל גבנון (על פי גִּבְנִיּוֹ, תהלים סח, טז-יז) במשמעות עקב נעל מוגבה ותפוח העין במשמעות גלגל העין של ימינו.

כיוון שהספר מורכב ממאמרים נפרדים, ובהיעדר מונחים מוסכמים, נמצא לפעמים כמה תרגומים למונח אחד: המיקרוסקופ הוא כלי צופים, כלי צופים מגדיל וכלי חזות, והמזרק הוא כלי הורקה וגם שופורת (או שופורת-הזורק). יש שריבוי התרגומים הוא כבר בעיה כרונית. אנחנו מוצאים בספר את השיעול המאריך ימים (כראנישער הוסט), מחלת השלשול התמידית (כראנישע), מחלת השלשול הנושנה (כראנישע) ומחלות עור אשר תמאנה הרפא (כראנישע). לסיום נלמד כי מחלות הרעמאטיזם שתיים הן: מחלה-עוברת, ומחלה-ממושכה (כראנישע).

אבל מה לנו כי נליון על הסופר? בעיון במילונים עבריים, לועזיים ורפואיים בני המאה העשרים נמצא בערך "כרוני": ממושך, מתמיד, תמידי, נושן, לא חולף, ארוך בזמן, עֲדִנִי, עתיק וזמין (האחרון הוא תרגום מילולי מיוונית). וכיצד הגדירה האקדמיה ללשון העברית במילונה chronic? – נכון, "כרוני".

כמה מן המונחים בספר משמשים אותנו כיום, ויש יסוד לסבור שזו היקרותם הראשונה בספרות העברית. כך בפרק הדין במחלת הסרטן: לעתים לא רחוקות יגדלו על גופנו גידולים (אויסוואקס) שונים [...] כל מיני הגידולים האלה הם מסוג הגידולים שאינם מזיקים רב [...] – אכן יש עוד מין גידולים הקשים לגוף כספחת [אלו הגידולים הסרטניים]. בבואו לתרגם את המילה "אויסוואקס" (Auswuchs), יכול פרנקל לנצל את "שְׁאֵת" המקראית (ויקרא יג) או ללכת בעקבות קודמיו שתיארו את הגידול הסרטני כ"גבשושית הנקרא סרטן", "תפיחה דוממת הנק' קרעפס", "צמיחת בשר דומם" (כולן אצל מ' לפין, רפואות העם, לבוב 1794) או "חבורת הסרטן" (מ' סטודנצקי, ספר רופא הילדים, ורשה 1847; ארחות חיים, ורשה 1853). פרנקל בחר בדרך אחרת – תרגום מילולי מגרמנית. בחירה זו הולכת ומשתרשת במהלך המאה העשרים, עד כי במילוני שנות התשעים "שאת" כבר מוגדרת "גידול".

נושא אחר שלא נס ליחו הוא חיסון נגד אבטענות: די להרכיב

קורא מעריך

■ לקטור (מלטינית: lector; באנגלית: referee, reader, reviewer, expert lecturer) מומחה בתחום מסוים שנמסרו לו לקריאה מאמר, ספר וכדומה (מטעם כתב עת או הוצאת ספרים) קודם פרסומם כדי שיחווה דעה אם ראויים הם להתפרסם. לכל תחום אמות מידה משלו – כגון מידת החידוש או התקפות (במדעים), מידת האסתטיות והאמנותיות (בספרות יפה) – שעל פיהן הקורא המעריך מחווה את דעתו. הערה: המשמע הבסיסי של lector בלטינית הוא 'קורא'.

כתב עת מערך

כתב עת מוערך

■ (באנגלית: refereed journal) כתב עת שהמאמרים שבו נמסרו קודם פרסומם לידי קוראים מעריכים כדי שיחוו דעה אם ראויים הם להתפרסם. מונח זה בא במקום הצירוף 'כתב עת שפיט' הרווח בקרב אנשי אקדמיה.

עקרי תכנית הלימודים

עיקרי תכנית הלימודים

■ סילבוס (מלטינית: syllabus) רשימה ממצה של נושאי הלימוד וכיוצא בהם מתוך תכנית הלימודים (ראו להלן). עיקרי תכנית הלימודים נערכים על פי קהל היעד שלהם, למשל: למורים – ייכתבו בעיקר נושאי הלימוד; לראשי משרד החינוך – המטרות והאמצעים הדרושים למימוש התכנית. תכנית הלימודים (קוריקולום [מלטינית: curriculum]) היא רשימה של המטרות והיעדים, נושאי הלימוד ופירוטם, שיטות הלימוד ואמצעי הלימוד, דרכי ההערכה וכיוצא בהם במקצוע לימוד מסוים או בכלל מקצועות הלימוד בכיתה מסוימת או בחטיבה מסוימת בבית הספר או במחלקה במוסד להשכלה גבוהה.

תכנית הקורס

תכנית הקורס

■ סילבוס (מלטינית: syllabus) רשימת נושאי הלימוד בראשי פרקים בקורס באוניברסיטה, במכללה וכדומה. לעתים נכתבות אף חובות שהלומד בקורס נדרש להן, ועוד.

שאלת ברירה

שאלת ברירה

■ (באנגלית: multiple choice question) שאלה במבחן שמוצעות בה כמה תשובות, ועל הנבחן לברור מתוכן את התשובה או את התשובות הנכונות ("שאלה אמריקאית"). המונח הזה בא במקום הצירוף שנקבע בעבר – שאלת בחירה מרבים. מבחן שהשאלות שבו הן שאלות ברירה הוא מבחן שאלות ברירה, ובקיצור: מבחן ברירה ("מבחן אמריקאי").

התשס"ג - 2003 האקדמיה ללשון העברית • המזכירות המדעית • עורכת רחל סליג

מְרַצֶּדֶת

מרצדת

קישוט או צעצוע עשוי מעצמים תלויים (דמויות של חיות, פעמונים וכיוצא בהם) המתנועעים בשיווי משקל למשב אוויר או מופעלים על ידי סוללות או קפיץ.

צורת הרבים: מְרַצֶּדוֹת.

מְרַצֶּדֶת שקולה במשקל מְרַצֶּזֶת, מְקַלְדֶּת, ושורשה רצ"ד שמשמעו לנוע או לְרַקֵּד. בעברית החדשה השורש הזה משמש בעיקר במשמע פיוז ורטט של אור וכדומה הנראים לעיניים.

בהיקרות היחידה של השורש רצ"ד במקרא נאמר (תהלים סח, יז): "לְמָה תִרְצָדוֹן הָרִים גְּבָנִים...". נחלקו המפרשים אשר למשמעות המילה תִרְצָדוֹן. מנחם בן־סרוק פירש: תִרְצָדוֹן.

הערה: לא נקבע מונח עברי תמורת מוביל (=מוביל) באמנות מודרנית, שהוא מבנה פָּסֵל המורכב מחלקים נעים.

■ **מְקַשֵּׁר פְּנִים** בקיצור: מְקַשֵּׁר אינטֶרְקוֹם (באנגלית: intercom קיצור של intercommunication)

הֶתְקֵן של מערכת קֶשֶׁר פְּנִים (הבנויה מרמקול וממיקרופון וממְגַבֵּר קול ביניהם) שבאמצעותו אנשים המרוחקים זה מזה בתוך תחום מוגדר (כגון בניין, מטוס או רכבת) יכולים לדבר זה עם זה.

■ **בָּרְקוּד** (באנגלית: bar code)

קוד מסחרי בדמות סדרה של קווים ישרים ומקבילים (דקים ועבים). הקוד מוטבע על מוצרים ומקפל בתוכו מידע הקשור במוצר, כגון שמו ומחירו. את קוד הֶקְוִים קורא ומפענח סורק ממוחשב המוצב למשל בקופת המרכול.

■ **שׁוֹקֵר** (באנגלית: electric shocker)

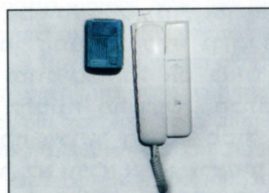
מכשיר להגנה עצמית ההולם בתוקף בהֶלֶם חשמלי. מהלום שקול במשקל מְעָרוֹף, מְרַעוֹם.

■ **מוֹקֵד עֲרָפִי** (באנגלית: back office)

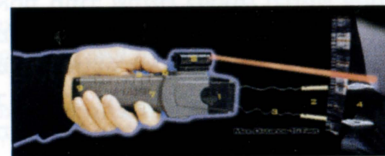
צוות עובדים שתפקידו לתמוך בעבודת הטלפונים המוצבים במוקד טלפוני. במוקד העורפי מעדכנים מידע במחשב, משיבים על שאלות הטלפונים, ואף יוזמים שינויים. מוקד עורפי משמש בקופות החולים ובמקומות אחרים שמוקד שירות לְקוֹחוֹת מופעל בהם.

מְרַצֶּדֶת, באדיבות "שילב"

מְקַשֵּׁר פְּנִים

מְהַלֵּם, באדיבות משטרת ישראל

השיחה הטבעית כנושא למחקר

מאת יעקב בן-טולילה

פונטיים הוגבל בחומר שהיה לפנינו לתאר מימושים מיוחדים, שנתגלו בזכות הניתוח הספקטרוגרפי.⁵ תועתקו אפוא רק קטעים נבחרים או מילים יחידות, כגון **ניהלתה** (=ניהלה) [nial'ta] ו**זאת אומרת**, ביטוי שכל שנותר ממנו היה [ze't]. ואין צריך לומר שכל אחד משני המקרים האלה משקף בהתאמה קטגוריה אחרת: גלישה מורפולוגית (באנלוגיה לפועלי ל"ה, כמו **עשתה**) וצמצום קיצוני.

אשר לקיטוע התכתוב (גרסתנו לפיסוק המקובל), סברנו שהוא צריך להיות חופף ליחידות ההנגנה, מתוך ההנחה המוסכמת כי המקבילה הדיבורית למשפט (כפי שהוא מוגדר בתחביר הלשון הכתובה: נושא, נושא וכו') היא יחידת ההנגנה. יחידה זו מדורגת במדרג (הייררכייה), שאפשר להבחין בה תתי-יחידות המצטרפות ליחידה ראשית. בסימון שהונהג, יחידות המשנה מסיימות בקו אנכי אחד (מעין הפסק שבטעמי המקרא), ואילו היחידה הראשית מוטלים בסופה שני קווים. למשל:

(2) ... לכתוב | את שם | המנהל ||

המבע הזה כולל הנחיה המתפרטת על ידי תתי-יחידות הנגנה לשלושה מרכיבים המופרדים גם על ידי הפסקות דיבור אמיתיות,⁶ המשרתות את הנימה הפוסקנית של המבע (ראה הקשר בדוגמה 3).

מתכונות הלשון הדבורה שהיא "מרופדת" במילים מיותרות לכאורה. דברים כתובים אפשר להגיה אותם ולנפות מהם כל שאינו נצרך למסר או לקישוט, אבל הדיבור הספונטני קשוב לקול הפנימי של החשיבה ובורר שלא מדעת דרכי ניסוח שנכבשו ברשות הרבים. ניקח לדוגמה את המילה **פה** מתוך קטע שבו חברי ההנהלה במפעל מסוים דנים בניסוח שאלון שייסקור את שביעות רצון העובדים ממנהלי העבודה שלהם; מאחר שמנהלי העבודה מתחלפים, ממליצים המתדיינים שהעובדים יפרשו בשאלון את שם המנהל הנסקר:

(3) מ: יש **פה** פתרון | שאנחנו .. יש --

סליחה ||

יש **פה** רקומנדישן | שאנחנו רוצים להעביר הלאה ||

.. **פה** הקבוצה העלתה אותו ||

... לכתוב | את שם | המנהל ||

האם **פה** היא תואר הפועל במובן הלוקטיבי הרגיל? ברור שהמילה אינה כינוי למקום ידוע; לפי ההקשר היא מיותרת: "יש פתרון [או נכון יותר] רקומנדישן [ההמלצה שהזכרנו, והיא] לכתוב את שם המנהל [בשאלון הסקר]". למה אפוא משמשת **פה**? סברות אחדות עלו בדיון:

א. הסבר פונטי-מקצבי, העשוי להבהיר את שתי ההיקריות הראשונות של **פה**. מילה חד-הברתית כמו **יש** זקוקה לעוד רגל כדי לעמוד איתן. "יש פה" הוא ביטוי מלא יותר (היתרות יפה לדיבור), מאפשר להטיל הטעמה (שכידוע עניינה הבלטת הברה אחת מתוך שתיים לפחות) ולממש עקומת הנגנה, הזקוקה להברת מוצא ולהברת סיום.⁷ מאותן סיבות בקירוב הומרה מילת השאלה **מה** בעשורים האחרונים בצירוף "מה זה?", ועוד כיוצא באלו.

ב. הסבר פרגמטי-תחבירי. ייתכן שהמילה **פה**, בייחוד בהיקרות השלישית, ממלאת תפקיד מקביל לתיאור המשפט, דהיינו היא נסבה על המבע כולו ולא רק על ההיגד הפרדיקטיבי ("הנשוא").

"את הגורמים הפועלים בלשון, כוחות המחשבה והרגש של האנושות, ניתן לחשוף ולהכיר הכרת מישרין מתוך לשון כמות שהיא מדוברת בפיותיהם של בני אדם, יותר משאפשר להכירם בלשון ספרותית, כתובה" – כך כתב לפני יובל שנים הפרופ' זאב בן-חיים.¹ אכן, בעקבות ההכרה הזאת, שהגיעו אליה בלשנים כבר במחצית השנייה של המאה הי"ט, נכתבו תיאורים של השפה המדוברת גם של העברית וגם של לשונות אחרות. רוב התיאורים הללו, המזומנים בספרות הבלשנית, מציגים בעיקר מונולוגים שהושמעו כתשובות לשאלות של חוקר-מראיין. לדברים של בן-חיים כי "לשון שבכתב [...] יש בה מתכונות לשון מתה",² אפשר להוסיף כי המונולוגים שתוכתבו במסגרת של מחקר יש בהם מתכונותיה של לשון כתובה. לכן בשנים האחרונות פנו בלשנים לעסוק בחקר השיחה בהקשר הטבעי, בהיותם סבורים שתיתכן הבנה שלמה יותר של פעולת הדיבור על הלשון, כלומר של גורמי השתנות הלשון, רק מתוך בחינת מעשה הדיבור כהתנהגות הידודית (אינטראקטיבית). אם הדקדוק אמור להסביר את הלשון, מן הדין שיחול על כל השימושים שעושים בלשון.

במסגרת "האגודה לחקר שפה וחברה" התארגנה קבוצת חברים המתכנסת לדיונים על העברית הדבורה. חמישה-עשר המשתתפים פועלים באוניברסיטאות ובמוסדות אחרים ועוסקים בחקר העברית בכל מיני תחומים, וכך עלות בדיון דעות וסברות מגוונות למדי, כמו הערות בנושאי פונטיקה, מורפולוגיה, שיח, שיחה,³ חברה ומגדר. "חומרי הגלם" לדיונים הם הקלטות בעלות היקף ניכר של דיבור טבעי, שהוקלטו ותוכתבו במבצע ניסיוני של פרויקט מעמ"ד, "מאגר העברית המדוברת בישראל".⁴

מאחר שדיבור טבעי אופף אותנו כל הזמן, שמיעת ההקלטות כשלעצמה אין בה כדי לעורר סקרנות או עניין. ואולם כשניגשים לתכתוב ההקלטה, לפתע מגלים עד כמה מיוחדת הלשון הדבורה, ועד כמה מלאכת התכתוב בעייתית ומלאת דילמות. מי שאינו נוכח במעמד השיחה, מקום שסימנים חוץ-לשוניים לרוב מסייעים לקליטת המסרים, יתקשה לא פעם להבין דברים פשוטים משמיעת הקלטה לבדה. כך אירע שמתכתבים שונים שמעו מילים שונות באותו קטע. למשל, למבע שגרסתו הסופית נקבעה כדלהלן:

(1) אז ניסע דרך אחרת | (אָה) | מה את לחוצה ||

קדמו כמה תכתובים, כגון

(1א) אז ניסע דרך הבית הירוק | מה את לחוצה ||

(1ב) אז ניסע דרך אָה- | מה את לחוצה ||

(1ג) אז ניסע דרך אחרת | סיגילי | מה את לחוצה ||

ההבדלים בין התכתובים האלה נעוצים בהבנת המילה **דרך** כשם עצם (1, 1ג) או כמילת יחס (1א, 1ב).

הסימנים החוץ-לשוניים שהזכרנו, מחוות פנים וגוף, אין התכתוב מסוגל להכילם. אמנם ניתן לסמן הנגנה, כחכוחי גרון, הברות היסוס, אמירות נקטעות ושאר גמגומים, אבל אם באים לציין הרבה מאפיינים, מרוב פרטים התמונה מתערפלת. הכתב אינו מתאים לשקף באופן מלא את מה שכושר הדיבור מסגל אותנו לקלוט בשיחה הטרוויזואלית ביותר. לא ייפלא אפוא שראשית הדיון שלנו יוחדה לניתוח שיטת התכתוב והתעתיק. תעתיק בסימנים

פה היא ציין אנפורי להקשר השיחה בכללו (מעין: "בואו לא נשכח על מה אנו מדברים" או "בין כל הדברים שעלו בשיחתנו הבה נתמקד ב...").

חילופי הדברים בשיחה זקוקים לאנקולי אחיזה. בעל רשות הדיבור חייב לתלות את דבריו בדברי קודמו מתוך הבעת הסכמה, התנגדות, השגה, תיקון או כל התייחסות אחרת. כלל זה מתממש בעזרת מיליות קישור, כגון **כן, לא, אבל, זאת אומרת, מה פתאום, או קיי**. למשל:

(4) מ: אני [בקשר עם אסי | כי אסי המנהל הישר שלי | כבר 3 חודשים ב:]
ב: לא | אתה צודק במאה אחוז ||

ודוק: מבע ההסכמה שנשמע בפיה של ב קדמה לו מילת השלילה **לא!** אמר מי שאמר, ספק בהלצה ספק ברצינות, כי הישראלי המצוי ראשית לכול צועק "לא!", בטרם סיים בן שיחו את דבריו ובטרם ידע מה בדיוק הוא שולל...

תור הדיבור לא תמיד עובר ב"הסכמה הדדית" של הדוברים. המשתתפים בשיחה ערה מרבים להיכנס לדברי חבריהם, ורשות הדיבור (turn taking) ניטלת בדרך של "קול דאלים גבר". מקובל לסמן תחילת דיבור חופף בסוגר מרובע, והדברים החופפים נכתבים אלה תחת אלה. המהדרים יציירו סוגר מרובע אחד משותף, מצרף שורות, לפני המילים שהחפיפה מתחילה בהן. אביא לדוגמה קטע מתוך המשך הדיון על אודות ה"רקומנדישן":

(5) מ: אני אומר רקומנדישן ||
בגלל זה אמרתי [רקומנדישן ולא החלטה
ע:] אבל -- שנייה ||

אבל [אם --
ד:] הכוונה היא | אם זה לא טריוויאלי מה שאמרתי [לכם
מ:] למה? .. למה?
ע:] נכון | כן ||

ע אמר "אבל" בדיוק כש-מ ביטא "רקומנדישן". ד אמרה "הכוונה היא" אחרי ה"אבל" השני של ע. מ שאל את ה"למה" הראשון עוד לפני ש-ד סיימה את דבריה, בחופף ל"לכם" שלה; ו-ע הסכים עמה ממש באותה נקודת זמן. גם אם לא כל ההקשר מונח לפנינו, אפשר להבחין בכמה תכונות המאפיינות את סוגיית נטילת תור הדיבור בשיחה טבעית:

א. המתפרץ לדברי חברו עשוי לזהות פיחות באינפורמטיביות או ברלוונטיות של דברי קודמו, מה שנותן לו זכות ליטול את רשות הדיבור. המבע "בגלל זה אמרתי רקומנדישן ולא החלטה" יש בו משום הסבר או הצדקה להצעה (כלומר, להמליץ מבלי לחייב) ואינו מוסיף מידע חשוב; ע להוט לדון בעניין העיקרי ועל כן הוא מתפרץ. כיוצא בזה, ההשלמה "לכם" במבעה של ד דרושה אולי מטעמי סגנון, טפילת משלים לפועל "אמרתי", אך מ-ע נחפזים לעסוק

בדבר עצמו. עיקרון זה ניכר יפה בדוגמה זו:

(6) מ: אני אגיד לך | הבעיה שלי --
הבעיה שלי | הרבה יותר קשה תהיה |
ג:] יש להם ראייה | לכ- לכולנו ||
.. סליחה ||

יש ראייה | על המנהל שלנו אחרי דקה וחצי | שאנחנו פוגשים אותו ||

בהקלטה נשמע קולו של מ רם במיוחד. היה אפשר לצפות שהוא זה שימשיך לדבר. בעוד תחילת דבריו נסבה רק על "בעייתו" (הפרטית?), הכניסה של ג מחדשת מיד ("יש ראייה על המנהל"), ולכן, למרות דיבורו המתון והמנומס ("..סליחה"), ג הוא הזוכה בתור.

ב. הזכות להתפרץ עשויה לנבוע מן הרצון להבהיר דבר שלא הובן או שהדיון בו לא מוצה. כך (בדוגמה 5) ד קוטעת את דברי ע, בבקשה להבהיר את "הכוונה" של "מה שאמרתי לכם".

ג. ההתפרצויות מסתייעות במיליות פתיחה קצרות: **למה?** **נכון** וכיו"ב. בדוגמה 5, האמירה "שנייה" היא מעין בקשת רשות, כלומר "הפסק לרגע את דבריך והרשה לי להגיד משהו". ה"משהו" של ע הוא המבע שנקטע "אבל אם --"; המילה "אבל" נאמרה פעמיים, ולא בכדי, שהרי גם היא נמנית כנראה עם "מילות ההתפרצות", או "צייני נטילת רשות הדיבור", ואולם מאחר שהיא חלק מהותי של האמירה שתכנן, בחר ע בצייין אחר וחזר שוב לראש דבריו.

הקטע הבא עורר שאלה מעניינת:

(7) מ: נו | .. אני --

אני אנסה לחדד את זה ||

אני מנסה לחדד כמו שאמרנו לפני כן ||

עינת | היא מנהלת את הליטו כבר שנה וחצי ||

מה פשר השינוי בין שתי הצורות **אנסה ומנסה**? ייתכן כי המבע הראשון, בלשון עתיד, הוא "צייני נטילת רשות דיבור". הדובר מודיע מראש מה יהיה תוכן דבריו, ובכך מצפה שייתנו לו להמשיך לדבר בלא הפרעה.

לסיכום, המחקר הבלשני החל רק בעשורים האחרונים לנצל את אפשרויות העיון הטמונות בטכנולוגיית כליאת הדיבור בהקלטות. בצעדים מהוססים פנה תחילה אל ההתבוננות במונולוגים, פחות או יותר ארוכים, פחות או יותר סדורים בפי המסרנים המרואיינים. הניסיון לאחוז בעובי הקורה של לשון טבעית כפעילות הידודית הוא רק בתחילת דרכו, ועדיין מחפש כלים מתודיים כדי להתמצא במבוך ולהתמודד עם מורכבות מציאות ישנה נושנה שמתגלה בראי התכתובים ובמלאכת הכנתם באלף פנים חדשות. חוקרי השיחה משוכנעים כי בלא פיצוח של חוקי הדיבור יקשה להשלים את הבנת השאלה כיצד הלשון משתנה תדיר, ולעתים - כבמקרה של העברית הישראלית - במהירות כה מסחררת. קבוצת הדיון שלנו אינה מתיימרת למצוא את כל התשובות, בשלב זה אנו מעלים בעיקר שאלות.

1. ראה אשר לאופר, "השימוש בספקטרוגרף לביסוס התעתיק הפונטי", מחקרי לשון מוגשים לזאב בן-חיים בהגיעו לשיבה, בעריכת משה בר-אשר ואחרים, ירושלים תשמ"ג, עמ' 309-320.
2. הפסקות בין מילים בתוך משפט, המיוצגות בכתב על ידי רווחים, לרוב אינן אמיתיות, כלומר רצף הקול אינו נפסק ממש בין המילים, אלא בין יחידות ההנגנה. הבדיקה הספקטראלית מאפשרת לזהות הפסקות אמיתיות גם אם משכן הוא אלפיות שנייה בודדות.
3. ואפשר גם לומר כי הצירוף "מתרגם" טוב את there is האנגלי, ואכמ"ל.

1. זאב בן-חיים, "לשון עתיקה במציאות חדשה", לשוננו לעם ד (תשי"ג), ג-ה, עמ' 4.
2. שם.
3. חקר השיח (discourse analysis) עוסק ביחידות הגדולות מן המשפט גם בלשון הכתובה וגם בלשון הדבורה. חקר השיחה הטבעית (conversational analysis) מוגבל ללשון הדבורה בלבד.
4. שלמה יזרעאל, בנימין הרי וג'ורא רהב תיארו את הפרויקט בפרוטרוט בלשוננו סד (תשס"ב), עמ' 265-287. תכתובי מקצת ההקלטות פורסמו במאמר נפרד, שם, עמ' 289-314. הקטעים המתוכתבים כאן מובאים ממאמר זה.

ישיבות המליאה

הישיבה הראשונה

ביום י"ט בכסליו תשי"ד בשעה 11–12.45 בצהריים באולם הישיבות של משרד החינוך והתרבות.

הנוכחים: שר החינוך והתרבות, פרופ' ב' דינור.

החברים האדונים בן-חיים, בנעט, ברקוביץ, הזו, זולאי, טור-סיני, ייבין, כהן, סולוצקי, קלוזנר, ריבלין, שניאור, המזכיר המדעי הא' מדן.

האדונים ילון, עגנון ושמעוני הצטדקו על היעדרם.

סדר היום: א. פתיחה ע"י שר החינוך והתרבות

ב. בחירת הנשיאות

ג. אישור המלצתו של חבר המינויים לבחירת חברי-כבוד

ד. בחירת ועדות

ה. שונות

א. שר החינוך והתרבות מקדם בברכה את החברים ופותח:

חוק המוסד העליון ללשון העברית מטיל את ביצועו עלי כשר החינוך והתרבות. ובחוקף חוק זה אני פותח את ישיבתכם הראשונה. על ישיבה זו מוטל לבחור נשיא או נשיאות וועדות לארגון ולתקנון. לתקציב ולמפעלי מדע. הנשיא או הנשיאות אפשר לבחורם עד לאישור התקנון או לתקופה ארוכה יותר. על ועדת הארגון והתקנון לעשות את עבודתה בזריזות, ולשכתי עם היועצת המשפטית של משרדי יסייעו בידה. על ועדת התקציב להכין בהקדם את תקציב הצרכים הדחופים של המוסד.

מבקש את זקן החברים, הא' קלוזנר, לשבת ראש.

ההצעה מתקבלת ללא התנגדות.

הא' טור-סיני מודה לשר החינוך והתרבות בשם ועד הלשון העברית ובשם הוועד המכין לייסוד האקדמיה על מאמציו ופעולותיו בהקמת המוסד.

שר החינוך עוזב את הישיבה. הא' קלוזנר יושב ראש.

ב. ברוב דעות גדול נבחר הא' טור-סיני לנשיא המוסד עד לאישור התקנון.

הא' טור-סיני מודה על הבחירה ומקבל לידו את ניהול הישיבה. מזכיר את הראשונים להתייאות הלשון ומודה לחברי ועד הלשון ולעובדיו על העבודה והעזרה עד עתה, וכן לראש הממשלה, לשר החינוך והתרבות ולחברי הוועדה לחינוך ולתרבות בכנסת על מאמציהם ופעולתם בהקמת המוסד. מברך את החברים הנבחרים ומביא את ברכת האוניברסיטה העברית למוסד.

ג. הא' טור-סיני מביא את המלצת חבר המינויים למנות את האדונים אברונין, סגל, סלושץ ופיכמן לחברי-כבוד של המוסד בזכות פעולתם הברוכה בשדה תחית הלשון ומחקרה.

אחר דיון קצר נבחרו סה אחד האדונים אברונין, סגל, סלושץ ופיכמן לחברי כבוד של המוסד.

באלול תשי"ג אושר בכנסת "חוק המוסד העליון ללשון העברית", ובכסלו תשי"ד התכנסה מליאת האקדמיה לישיבתה הראשונה.

המליאה היא הסמכות העליונה של האקדמיה ללשון העברית; לפנייה מובאות סוגיות לשון שנתבררו בוועדות האקדמיה, לשם דיון סופי ואישור. ההחלטות שאושרו בה מקבלות את תוקפן הרשמי לאחר חתימת שר החינוך או שר התרבות ופרסומן ב"רשומות".

מספר החברים באקדמיה מוגבל בחוק לעשרים ושלושה, ובשעת ייסודה מנתה חמישה-עשר חברים (והם באים כאן ברשימת הנוכחים והמצטדקים). מלבד החברים נבחרים גם חברים יועצים וחברי כבוד.

חברי האקדמיה מקצתם אנשי מחקר ומדע בתחומי הלשון העברית וספרותה, ומקצתם יוצרים – סופרים ומשוררים, מתרגמים ועורכים. החברים נבחרים לכל ימי חייהם, והם פועלים בהתנדבות ובלא כל תמורה חומרית.

מליאת האקדמיה מתכנסת לישיבותיה שש-שבע פעמים בשנה, וישיבתה האחרונה עד כה, בשבת תשס"ג, הייתה ישיבתה המאתיים שבעים.

זיכרונות האקדמיה ללשון העברית א-ב (תשי"ד-תשט"ו), ירושלים תשט"ז

עיצוב: סטודיו אפרת

ISSN 0793-0593

כל הזכויות שמורות, תשס"ג ©

עורכת: טלי בן-יהודה • קֶדָר והפקה: אורית טפרברג

האקדמיה ללשון העברית, ת"ד 3449, ירושלים 91034 • טלפון: 02-6493555, פקסי: 02-5617065

דואר אלקטרוני: acad3u@vms.huji.ac.il • אינטרנט: http://hebrew-academy.huji.ac.il